

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 18-02-2022 r.

VII.7033.87.2021.AMB

**Pan
Mariusz Błaszczak
Minister Obrony Narodowej
Ministerstwo Obrony
Narodowej**

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga dotycząca trudności, z jakimi spotykać się mieli niezaszczepieni przeciwko COVID-19 podchorążowie skoszarowani w Wojskowym Centrum Kształcenia Medycznego w Łodzi.

Z przekazanych informacji wynika, że w Centrum dochodziło do przypadków odmiennego traktowania osób niezaszczepionych. Polegały one w szczególności na oddzielaniu podczas apeli zaszczerpienych podchorążych od tych, którzy nie poddali się szczepieniom, organizowaniu wielokrotnych i długotrwałych spotkań dyscyplinujących skierowanych wyłącznie do niezaszczepionych, uniemożliwianiu podchorążym korzystania ze stołówki na zasadach obowiązujących osoby zaszczerpiene (podchorążowie zostali zobligowani do spożywania posiłków we własnych pokojach), ograniczeniu praktyk religijnych poprzez odmowę wyrażenia zgody na udział przez niezaszczepionych podchorążych w niedzielnej mszy świętej w kościele, a także zatrzymaniu niezaszczepionym podchorążym przepustek stałych. Ponadto podchorążowie mieli być wielokrotnie proszeni o podawanie przyczyn niezaszczepienia. Dodatkowo w skardze poinformowano o sytuacji, w której podchorążemu odmówiono możliwości wyboru miejsca zaszczerpienia się przeciw COVID-19 i zobligowano do poddania się szczepieniu we wskazanym przez Komendanta Centrum podmiocie.

Z przekazanej Rzecznikowi skargi wynika, że wyżej opisane działania i decyzje powodowały niechęć zaszczepionych podchorążych wobec tych niezaszczepionych i sprzyjały powstawaniu sytuacji konfliktowych.

Mając na uwadze powyższe Rzecznik, pismem z dnia 10 stycznia br. zwrócił się do Komendanta Wojskowego Centrum Kształcenia Medycznego w Łodzi z prośbą o przedstawienie wyjaśnień. W odpowiedzi na to wystąpienie Komendant poinformował RPO, że wskazane wyżej ograniczenia miały charakter przejściowy i trwały kilka dni w październiku ubiegłego roku, a okoliczności sprawy zostały wyjaśnione u wyższych przełożonych Komendanta. Komendant wskazał również, że podjęte w październiku 2021 r. działania związane były z rozwojem czwartej fali pandemii, a ich celem było zapewnienie bezpieczeństwa podchorążym, kadrze oraz pracownikom wojska. Komendant poinformował jednocześnie, że spotkania z osobami zaszczepionymi zorganizował dowódca kompanii, dowódca batalionu oraz Komendant Centrum, a ich charakter był profilaktyczno-informacyjny. Komendant wskazał też, że zgodnie z decyzją wyższych przełożonych żołnierze SZ RP są szczepieni w zakładach opieki zdrowotnej nadzorowanych przez MON. Z kolei odnosząc się do udziału podchorążych w niedzielnej mszy Komendant poinformował, że podchorążym umożliwiono udział w niedzielnej mszy, przy czym decyzję o jej miejscu i formie pozostawiono kapelanowi wojskowemu. Ponadto Komendant wskazał, że ograniczenia w zakresie możliwości korzystania przez podchorążych ze stołówki związane były z koniecznością przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się COVID-19 w Centrum z uwagi na stwierdzone zakażenia u dwóch podchorążych.

Po przekazaniu Skarżącemu stanowiska Komendanta Centrum, do Rzecznika wpłynęły dodatkowe wyjaśnienia, a także kolejne skargi innych podchorążych, dotyczące tej samej sprawy, w których wskazano na nieścisłości w stanowisku Komendanta.

Z przekazanych pism wynika po pierwsze, że podczas kilkugodzinnego spotkania Komendant Centrum odnosił się do niezaszczepionych podchorążych z niechęcią, nie wyrażał woli podjęcia dialogu z podchorążymi, którzy chcieli przedstawić swoje racje, a także sugerował im zmianę kierunku studiów. Ponadto Skarżący wskazują, że z presją ze strony kierownictwa Centrum w zakresie zaszczepienia się przeciwko COVID-19 spotkali się wcześniej, tj. od początku października. W pierwszej kolejności podchorążowie zostali zobligowani do przekazania dyżurnym w formie pisemnej imiennych informacji dotyczących przyczyn, dla których nie chcą się poddać szczepieniu. Ponadto na jednym z rozliczeń wieczornych podoficer dyżurny miał nakazać podchorążym zaszczepienie się przeciw COVID-19, informując, że jest to rozkaz. Presja na niezaszczepione osoby nasiliła się po dniu 21 października 2021 r., kiedy podchorążowie otrzymali za pośrednictwem mediów społecznościowych informację od pomocników dowódcy plutonu, zgodnie z którą sytuacja osób niezaszczepionych przebywających w Centrum się pogarsza. Następnego zaś

dnia niezaszczepieni podchorążowie odbyli dyscyplinujące spotkanie z dowódcą batalionu szkoleniowego, po którym odebrano osobom niezaszczepionym przepustki.

Ponadto Skarżący, odnosząc się do kwestii udziału w mszy świętej wskazali, że niezaszczepieni podchorążcy zostali pozbawieni możliwości udania się na mszę do kościoła, co w ich ocenie był związane z decyzją Komendanta Centrum. Przed podjęciem tej decyzji rozważano możliwość dopuszczenia do udziału w mszy niezaszczepionych podchorążych, ale jedynie pod warunkiem poinformowania o statusie zaszczepienia księdza i umieszczenia podchorążych w osobnym miejscu.

Skarżący podkreślili też, że osoby niezaszczepione zostały pozbawione przepustki stałej, co – w ich ocenie – nie znajdowało obiektywnego uzasadnienia, miało charakter arbitralny i stanowiło formę wywierania presji na osoby niezaszczepione. Konsekwencją cofnięcia przepustek stałych było m. in. uniemożliwienie wywiązania się przez niezaszczepionych podchorążych z obowiązku udziału w zajęciach na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi.

Odnosząc się do kwestii możliwości poddania się szczepieniu w wybranym przez podchorążych miejscu, Skarżący wskazują, że jeszcze w połowie października 2021 r. jedna z niezaszczepionych osób mogła zaszczepić się we własnym zakresie, w rodzinnym mieście, natomiast już około tydzień później pozostałe niezaszczepione osoby zostały pozbawione takiej możliwości, co związane było z odmową wydania przepustek jednorazowych niezaszczepionym podchorążym.

Analiza skarg wskazuje, że szereg działań podjętych w celu zapobieżenia transmisji wirusa¹, a także postawa Komendanta Centrum miała wpływ na zantagonizowanie podchorążych względem siebie, w szczególności w Centrum miało dochodzić do przypadków wyzywania niezaszczepionych podchorążych przez tych zaszczepionych. Z przekazanych skarg wynika też, że całokształt wyżej opisanych działań wpłynął negatywnie na stan psychiczny części podchorążych i przyczynił się do zrezygnowania ze studiów bądź zaszczepienia się pod wpływem silnej presji.

Z przekazanych informacji wynika, że o sytuacji w Centrum zostało poinformowane Ministerstwo Obrony Narodowej.

¹ Takich jak sygnalizowany przez Skarżących brak wstępu na stołówkę żołnierską i związana z tym konieczność spożywania posiłków we własnych pokojach; sposób kwaterowania niezaszczepionych podchorążych w osobnym miejscu w Centrum i uniemożliwienie kwaterowania osób niezaszczepionych z zaszczepionymi; brak możliwości korzystania z pomieszczeń socjalnych, takich jak siłownia, pokój do nauki własnej, a także obowiązek zakrywania ust i nosa w przestrzeniach wspólnych, który dotyczył tylko osób niezaszczepionych. Dodatkowo jeden ze Skarżących wskazuje, że na spotkaniu o charakterze nieprofilaktyczno-informacyjnym padł także pomysł wyznaczenia konkretnych godzin korzystania z toalet dla osób niezaszczepionych.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Jednocześnie pragnę uprzejmie wskazać, że Rzecznik wielokrotnie w przeszłości podejmował działania o charakterze generalnym dotyczące ograniczenia prawa osób niezaszczepionych przeciw COVID- 19, w tym prawa do ochrony prywatności, prawa do nauki czy praw żołnierzy zawodowych. Informacje o tych wystąpieniach, zawierające stanowisko Rzecznika, oraz o odpowiedziach na nie można znaleźć na stronie internetowej RPO².

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan płk lek. Zbigniew Aszkielaniec

Komendant Wojskowego

Centrum Kształcenia

Medycznego w Łodzi

ul. 6 Sierpnia 92, 90-646 Łódź

wckmedlodz@ron.mil.pl

² Wystąpienia RPO: do Ministra Obrony Narodowej - <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-obawy-zolnierzy-ws-niezaszczepienia-przeciw-koronawirusowi>; do Ministra Zdrowia - https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2021-11/RPO_do_MZ_szczepienia_2.11.2021.pdf i <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-szczepienia-chaos-prawny-mz>, do Prezesa Rady Ministrów - <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/ograniczenia-praw-osobniezaszczepionychmoga-byc-wprowadzane-tylko-na-drodze-ustawowej>; dostęp: 10.02..2022 r.